

בני דוד עלי

מכינה ישיבתית לצה"ל | ישיבה לבוגרי צבא | ישיבה גבוהה

ח' תשרי תשע"ב

-שכתוב-

בס"ד

ביום צום כיפור יחתמו – 3 חותמות / הרב אליעזר קשתיאל

אנו עומדים לפני 'וביום צום כיפור יחתמו'. לחתימה ישנה מספר משמעויות: ראשית, חותם הינו ביטוי לודאות. כאשר אדם חותם על מסמך הכוונה שיש אישור סופי, שהוא עומד מאחוריו, נותן לו תוקף ועוצמה. החתימה מכריעה ומאמתת. 'חותמו של הקב"ה אמת', בלשון הגמרא. החותם הינו בירור האמת. יום הכיפורים – יום בירור האמת. אכן בכל השנה אנו משתדלים ללמוד תורת אמת ולברר את האמת, אך יש ערפילים ומסכים, הונאות עצמיות טיוחים ודחיות. חטא – להחטיא, להחמיץ את האמת. זה קורה לנו מדי פעם, כי האמת היא אכן קשה ונוקבת, ואנו חיים את היומיום בצורה מאוד חלקית, אבל פעם בשנה אנו רוצים לוודא את האמת. 10 וידויים אנו נתווה בחג. אחד בערב חג, ותשעה ביום עצמו, כנגד עשרה נטילות ידיים ורגליים של הכה"ג, תהליך וידוא – מי אנחנו באמת, מה אנו רוצים ושואפים, מה הם אמיתות חיינו, ומה הצטבר, כסה, ערפל את האמת במשך שאר השנה. תהליך בירור האמת, ככל תהליך מדעי, לאט לאט שולל אפשרויות אחרות. בוידויים ובחרטות אנו הולכים ומחדדים על דרך השלילה מה לא מתאים לנו. כשאדם עושה בירור בתוך תוכו מה היא אמת חיו, הוא מחושל יותר, חזק יותר, כזהב מזוקק וכברזל מצורף. היסורים, כותב הרב במאמר דרישת ה', עוזרים לברר את האמת, כי אז מתברר מה משמעויות ומה פחות. כשאדם מתמודד מול קשיים הוא נדרש להכריע על מה הוא יותר, ועל מה לעולם לא יותר, כי זו אמיתת חיו, אנו מענים נפשינו כדרך שבאה לעזור לנו לעמוד על האמת. מסתבר שאפשר לחיות חיים גם בלי לאכול ולשתות, עובדה, יש חיים בלי הרבה דברים. יום החתימה המברר את האמת היסודית, האישית, הנשמית של חיינו. על 3 דברים העולם עומד, במסכת אבות סוף פרק שני, על הדין, האמת והשלום. ניתן לומר בדרך דרוש שזה כנגד שלושת מועדי תשרי, בר"ה יום הדין, בסוכות – סוכת שלום, ובתוך, עמוד האמת – יוה"כ.

ביום הכיפורים מתבררת חתימה נוספת. 'לברית הבט ואל תפן ליצר'. על הברית אנו אומרים 'בריתך אשר חתמת בבשרינו'. חותם אות ברית קודש. כביכול התינוק נולד וצריך לחתום עליו. חותם במובן הזה כוונתו דבר מוטבע. פעם חתימה היתה הטבעה, היו מטביעים צורה ע"י שעווה. מסביר השפת אמת – חותם – הטבע, הצורה שמוטבעת בנו. ברית המילה היא

בשר מבשרינו, זה טבוע בבשר, שלא כשאר כל המצוות. חקיקה אלוקית שהפכה להיות טבע. ביום החתימה מתבררת הצורה הטבעית של עם ישראל. יום כיפור, יום העמידה על הטבע היסודי, כפי שהוא, בלתי ניתן לשינוי. ניתן להסתיר אותו, להתעלם ממנו, אך הטבע נשאר תמיד. עד כדי כך, שלדעת רבי, עיצומו של יום מכפר. כי העצם זה הטבע, המהות הבלתי משתנה. גם כשאברהם עשה ברית מילה נאמר 'בעצם היום הזה' – מצווה עצמית. החותם לא מתקלקל לעולם. בנפש החיים ר' חיים מוולוז'ין מאריך לבאר אם העוונות מבדילים בינינו כיצד ניתן לחזור בתשובה? 'גזר חכמתו יתברך שתמיד יש בחינה בנפש שאינה נכרתת' שתמיד קשורה לשורש הנשמה 'לבל ידח ממנו נידח, ומקום השורש ממקום המשומר ממגע זרים, אין מעשי האדם מגיעים עדיה כלל'. ומהי אותה בחינה הנקראת שורש נשמה שאי אפשר לקלקל? הטבע הבלתי משתנה? עונה ר' חיים ששורש הנשמה היא שייכותינו לכלל ישראל. זה לא בבחירה החופשית, זה חותם. אפילו יהודי שלא נימול, אומרת המשנה בנדריים נקרא נימול. הוא שייך. בנוסף לבחינה הראשונה של החתימה- בירור האמת הנוקבת, ישנה אם כן בחינה נוספת של חתימה שעלינו לבצע – חיזוק שייכותינו לכלל ישראל, שהרי כל התשובה מבוססת על אותו שורש הנשמה, שמכוחו ניתן לחדש פנים. לכן יהודים רבים הולכים בדרכי האר"י אומרים לפני התפילה שהם מתחייבים לקבל מצוות ואהבת לרעך כמוך. ההכנה החשובה ביותר לפני וידוי יוה"כ היא חיזוק שייכותינו לאומה. 'עבירות שבין אדם לחבירו, אין יוה"כ מכפר' – כותבים הפוסקים, שאינו מכפר אף על עבירות של בין אדם למקום! אם אינך מחובר לכלל ישראל, אם יש נתק בינך לבין ישראלי אחר, יוה"כ לא עובד כלל! אי אפשר לטבול עם שרץ בידך. אי אפשר לומר אני מתכפר מצד כלל ישראל, ומצד שני אני בעצם לא, כי איתו אני לא מדבר וכו'. חובה לשתף פושעי ישראל בתענית, אומרת הגמרא, אחרת התענית אינה מתרצה. חובה לפייס ולהתפייס. מי שלא מתפייס – תפילותיו לא נשמעות ביוה"כ.

יש דברים פשוטים של 'בין אדם לחבירו', לבקש סליחה, אולי טעינו וכו', כמובן בלי לצער את החבר. כותב ר' ישראל סלנטר שאם תגיד למישהו דיברתי עליך לשון הרע, וזה רק יצער אותו, עדיף שלא לומר. יש לחשוב טוב כיצד מבקשים סליחה. ההכנה הטובה ביותר ליו"כ – ללמד זכות, כי זה בדיוק מה שהקב"ה עושה בליל יוה"כ. הגמ' ביומא אומרת שאליהו הנביא והמשיח אומרים אל תתלוננו שאנחנו לא באים – תראו כמה עבירות אתם עושים, ובכל זאת הקב"ה אומר להם אני מלמד זכות. בכל העיניים יש צד של הסרת המפרידים, שהרי המפרידים בין אדם לחבירו הם לרוב עניינים גשמיים של הנאות החיים, מלאכה ועבודה, תחרות סמויה וקנאה, וביוה"כ, יום עזיבת קנאה ותחרות, אנו משתחררים מהמפרידים ומתמקדים בחיבור.

אהבת ישראל היא עיקר הכפרה. להכנס למקווה הטהרה הגדול, להתכלל בכלל, שלא תהיה שעה אחת בחוץ, כל אישיותנו מחוברת לכלל ישראל. כל עבודות היום מתבצעות באיש אחד, הכה"ג. יש דעות בראשונים שאפילו את עבודות התמיד, שאינם קשורות דווקא ליו"כ

עשה רק הכה"ג. אחת בשנה, יש אדם אחד שמרכז את כולנו. מי שמצליח לבקש סליחה, ידע גם למצוא דרכים ללמד זכות על חלקים כאלה ואחרים מעמינו, לחשוב איך להתחבר ולהתקרב, לאהוב ולהתרומם, לצרף גם את החלבנה אל הקטורת.

שתי חותמות, חותם האמת וחותם בירור הטבע, אך מעל הכל ישנו חותם שלישי - חותם המלך האחד. אמנם המלכנו את ה' בר"ה אבל אולי ישנו מלך מזויף, עם חתימה מזויפת שמבלבלת את כולם? אמנם כולם נשבעו אמונים למלכות בר"ה, אך יש כאן חקין, מלך זקן וכסיל(יצה"ר), שכוחו באשלייה שהוא יוצר, שהוא כביכול המלך. בתוך כל אחד יש יצר- רצון יצירה, רצון להיות בורא, להיות המנהל, שהכל יראה כמו שאני רוצה, שהכל יהיה כמו שלי מתחשק ושכולם יתאימו עצמם אלי. אולי עדיף שאני אברא, אצור הכל, כי אז יהיה טוב. הוא משתמש בחותם המלכותי של היצירה ויוצר אשליה מלאכותית שיש עוד מלך. קבלת המלכות של ר"ה אינה שלמה, אומר המהר"ל, עד שלא נכריז אבינו מלכינו, אין לנו מלך אלא אתה, אין מלך אחר גם לא בתוך כל אחד ואחד מאיתנו. 'מלך על כל הארץ, מקדש ישראל ויוה"כ'. יש כאן המשך קבלת המלכות של ר"ה, באופן שאין מלך אחר. אחד יחיד ומיוחד. זה עושה סדר, מנקה, מבהיר. כמובן שיש רצון טוב של יצירה, ליצור זה מקסים, אבל אתה לא הבורא, אתה לא המלך. כל אחד צריך להביע את האות שלו בתורה, ליצור, להיות אינדוודואל, עם אישיות פרטית, אבל יש להאבק באשליה, בחילוק הדק, שאני לא המלך. יש רק חותם אחד. לאחר שבררנו את עניין המלכות ניתן להגיע ל'ולקחתם לכם ביום הראשון' – לקיחה לכל אחד ואחד, לא יוצאים יד"ח בלולב שאול. ולכא' מה זה הפרטיות הזו? הרי כולנו חבורה אחת? כן, יש ארבעת המינים שלי, חג סוכות תעשה לך, עם עשיה ויצירה אישית, אבל כל זה רק כשברור שאתה לא המלך. להוציא את הרע מהיצר. רק שלא יחשוב שהוא מלך, שלא יהיה ליצן! שלא יהיה חקין! לאחר יוה"כ נבליט את הזווית האישית, היצירתית, בשמחה גדולה, כשחותם העל, חותם המלכות הינו אחד.

אליהו, מלמד הזכות על ישראל, מלאך הברית, מזכיר לנו את הברית הענקית, ומעצים את החותמות שביום החתימה. והחותם יביא הרבה שמחה ושלוה, חתימה טובה, שיש בה מציאת מקומו של כל אחד ואחד. בע"ה מתוך קבלת המלכות של יוה"כ נזכה לשנה גדולה של שקידה, שה' יאיר עינינו, יסיר מעלינו את כל המפריעים, שנוכל לעובדו בלבב שלם!